

3/2

Ingenjör Kreugers resningsansökan

har avslagits av en enhällig högsta domstol, liksom två vid tidigare tillfällen framställda resningsansökningar. Det otrevligaste i denna affär har, såsom vi flera gånger betonat, varit att hr Kreuger använt sina tidningar inte bara till försök att övertyga allmänheten om sin oskuld, utan framför allt till de mest ogrundade och gemena angrepp på domstolar, banker, andra företag och enskilda personer, bland dem en rad med rätta allmänt aktade politiker. Både högsta domstolens utslag och den bok som Handelsbanken i anslutning härtill publicerat (refererad på annat ställe) visar med övertygande klarhet det obefogade och låga i dessa beskyllningar. Efter detta får man hoppas att två stora huvudstadstidningar inte längre blir redskap för äreröriga kampanjer.

D • N

5/2 1956

Atomvapnen och utrikespolitiken

I den offentliga debatten framträder en stark tendens att antingen helt hålla tyst om Sveriges behov av atomvapen eller att undanskjuta ett ställningstagande i denna fråga till dess försvarsberedningen, som väntas ta upp saken inom den närmaste tiden, har fattat ståndpunkt. Det bör emellertid slås fast att på den avgörande punkten, nödvändigheten av atomvapen för vårt försvar, ingen tvekan kan råda. För att klarlägga den saken behövs ingen försvarsberedning: världens politik, alla statsmäns och militärens uttalanden vittnar om att ett land med endast konventionella vapen står praktiskt taget försvarslöst mot en angräpare som äger atomvapen och är beredd att använda dem. Inom demokratiernas allians har de anslutna staterna fått löfte om hjälp med de nya vapnen i händelse av behov; vid östblockskonferensen för några dagar sedan gav Ryssland ett liknande löfte åt satelliterna — snarast väl för att ge illusionen av att dessa kan betraktas som självständiga medlemmar av en maktgruppering, medan de reellt helt enkelt är en utvidgning av den ryska regimen.

Sverige intar därför jämte några få andra stater en särställning: vi har inga atomvapen och inga utfästelser om hjälp med dylika vapen i händelse av krig. Ja, vårt läge är vida mera utsatt än andra jämförbara länders, ty det är, såsom bland andra den svenske överbefälhavaren påvisat, stor risk för att vårt land angräps före eller i omedelbar anslutning till en rysk världsoffensiv. En rysk aktion mot ett Sverige som saknar atomvapen och inte genast får hjälp med sådana försätter oss i ett katastrofalt läge. Vi har inte ens förutsättningar för det uppehållande motstånd i väntan på Västerms undsättning eller seger som varit vår militärpolitiks fundament — vi står trots ett stort och dyrbart försvar i ett eländigt läge, eftersom vårt försvar är föråldrat.

För den som inte vill undvika problemet, inte heller som kommunisterna önskar ett försvarslöst Sverige, inte heller som radikalpacifisterna väljer som radikalpacifisterna väljer slaveri framför motstånd, står det alltså klart att frågan inte är om, utan hur vi skall förskaffa oss tillgång till de vapen som gör ett verksamt försvar möjligt. Alternativen är här tre: 1) Vi kan själva producera atomvapen; för många år framåt är detta emellertid inte möjligt, och att välja det alternativet är därför i dagens läge ingen utväg, utan blott att ge en ny frist åt illusionspolitiken. 2) Vi kan ansluta oss till Atlantpaktens. Det närvarande dilemman visar bäst det stora misstag som begicks då Sverige i motsats till Norge och Danmark för sju år sedan avvisade

fått inköpa militär utrustning i USA under villkor av politisk innebörd. Vid köpet förklarade nämligen den svenske utrikesministern i skrivelse till den amerikanske ambassadören följande:

"Sådan utrustning, materiel eller sådana tjänster, som må förvärfvas från Förenta staterna i enlighet med denna not, avses och kommer uteslutande att begagnas för att upprätthålla den inre säkerheten i Sverige, dess rättmätiga självförsvar eller för att möjliggöra dess deltagande i Förenta nationernas anordningar och åtgärder för kollektiv säkerhet. Vägledande för Sveriges politik komma fortfarande att vara dess förpliktelser såsom medlem av Förenta nationerna, inbegripet dess förpliktelse enligt stadgan att icke företaga någon angreppshandling mot någon annan stat, och förvärfvad utrustning, materiel och tjänster komma sålunda att begagnas i överensstämmelse med Sveriges traditionella politik att främja internationell fred och säkerhet.

Vad beträffar i enlighet med denna not förvärfvad utrustning, materiel, upplysningar eller tjänster kommer Sveriges regering icke att utan Förenta staternas regerings samtycke uppgiva rätt till eller besittning därav. Sveriges regering kommer också att vidta nödiga säkerhetsåtgärder till skydd för sådan utrustning, materiel, tjänster eller upplysningar."

Det är uppenbart att dessa formuleringar inte innebär något avsteg från den svenska neutraliteten; dennas bevarande är tvärtom utgångspunkten för utrikesministerns skrivelse. Men lika uppenbart är att Sverige — sådant världsläget nu är — inte rimligen kan tänkas bruka de erhållna vapnen mot väster och att detta i realiteten framgår av utrikesministerns utfästelser. På denna linje kan vi därför även i dagens trångmål möjligen finna en utväg — att pröva den är en självfallen plikt för statsmakterna.

änken på att inträda i demokratiernas försvarsberedskap. Att nu rubba vår alliansfria politik, som redan blivit något av tradition och fix idé, är emellertid utomordentligt svårt; partierna har låst sig fast, det är taktiskt farligt för de skilda politikerna och riktningarna att bryta sig ur den mödosamt hopfogade enigheten, och något tecken på att ledarna i känsla av fara och ansvar skulle samla sig till en gemensam nyorientering finns inte. 3) Vi kan, eventuellt, utan inträde i pakt, få atomvapen väster ifrån genom köp eller andra arrangemang.

Detta alternativ är det mest aktuella. Försvarsministerns tal i remissdebatten gav emellertid intrycket att inte heller den vägen var gångbar. Han anförde nämligen att vi inte vore villiga att motta sådana vapen utifrån annat än om "vi äger att fritt och utan politiska villkor av något slag disponera över dem"; han betonade också att under dessa förhållanden vapnen inte kunde erhållas utifrån. Resultatet skulle sålunda bli att vi föredrar ett svagt försvar med stor fara för angrepp och undergång framför varje form av politisk utfästelse till de demokratier vid vilkas öde dock vårt eget öde är bundet.

Emellertid har professor Gunnar Heckscher i en artikel i Svenska Dagbladet erinrat om att vi redan för några år sedan

5/2

Att ingenjör Kreugers resningsansökan

avslagits beklagas på flera håll i pressen med motiveringen att en ny rättegång och en ny dom skulle ha skapat större klarhet. Detta är ett formalistiskt och missvisande betraktelsesätt. Uppenbart är att högsta domstolen, som ägnat målet ett utomordentligt arbete — med 24 föredragningsdagar —, genomgått och avvisat alla de skäl som anförts för en resning, och det betvivlas väl inte att hr Kreuger, med den juridiska sakkunskap som stått honom till buds, redovisat alla tänkbara motiv av denna art. I realiteten är högsta domstolens utslag därför att betrakta som en ny dom; den klarlägger än en gång de relevanta domskälen och underkänner den förebrogta kritiken. Mera parentetiskt bör anmärkas att Handelsbankens bok om Högbroforsen in i minsta detalj framlägger det överväldigande bevismaterial från vilket högsta domstolen vid fyra skilda ställningstaganden utgått.